

גמרא סדורה

מסכת

עירובין

פרק: ו' - "הָדָר"

דפים - עו. - פא:

מהדורה מנוקדת, מפוסקת,
מחולקת לסוגיות ולפסקאות

עם רש"י

יצא לאור על ידי עמותת

"וכל בניך לימודי ה'"

כ"ח אייר תשע"ג

בהצלחה - יגיעת ומצאת - תאמין!!!

להארות והערות
 דניאל ברק ווינט
 טל' - 0526071122
 דוא"ל vinetd@neto.net.il
 עתניאל ד.ד. הר חברון 90407

©

כל הזכויות על הטקסט, ניקוד ופיסוק
 שמורות למכון הישראלי לפרסומים תלמודיים.
 כל הזכויות על החלוקה לסוגיות ופסקאות
 שמורות לעמותת "וכל בניך לימודי ה'".

ניתן לצלם ולהדפיס לשם לימוד וללא מטרת רווח.

כ"י

מתני'

חלון שבין שתי חצירות. בתוך עשרה. מפרש בגמרא שיהא קצת הימנו ואפי' משהו בתוך עשרה לקרקע: מערבין שנים שני עירובין אלו לעצמן ואלו לעצמן ואסורין זו עם זו:

ואם רצו מערבין אחד. עירוב אחד שיתנו אלו עירובן באחרת ויערבו עמהן ויהיו כאחד:

פחות מארבע. לאו פתח הוי למעלה מעשרה נמי דאילו כל הכותל אינו גבוה יותר הוי מחיצה מעלייתא הלכך כשאין כלום מן החלל בתוך עשרה לאו פתח הוא ואין מערבין אחד ואסורות זו עם זו דרך ראש הכותל ודרך אותו חלון ודרך חורים וסדקים:

גמ'

רבן שמעון. בפירקא קמא בברייתא בגמרא:

מסכת עירובין פרק ז' - "חלון"

259. עו, א

משנה

חלון שבין שתי חצירות,

ארבעה על ארבעה, בתוך עשרה - מערבין שנים.

ואם רצו מערבין אחד.

פחות מארבעה על ארבעה, או למעלה מעשרה - מערבין שנים,

ואין מערבין אחד.

גמרא

לימא תנו סתמא כרבן שמעון בן גמליאל דאמר: "כל פחות מארבעה כלבוד דמי" (ט.)?

אפילו תימא כרבנו,

עד כאן לא פליגי רבנו עליה דרבן שמעון בן גמליאל אלא לענין לבודין,

אבל לענין פתחא, אפילו רבנו מודו דאי איכא ארבעה על ארבעה חשיב, ואי לא לא חשיב.

260. עו, א

"פחות מארבעה [על ארבעה, או למעלה מעשרה - מערבין שנים ואין מערבין אחד]."

פשיטא!

כיון דאמר: "ארבעה על ארבעה בתוך עשרה" - ממילא אנה ידענא דפחות מארבעה ולמעלה מעשרה - לא!

הא קא משמע לן:
טעמא דכוליה למעלה מעשרה,
אבל מקצתו בתוך עשרה - מערבין שנים,
ואם רצו מערבין אחד.

תנינא להא דתנו רבנן:
"כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך עשרה,
כולו בתוך עשרה ומקצתו למעלה מעשרה - מערבין שנים,
ואם רצו מערבין אחד."

השתא "כולו למעלה מעשרה ומקצתו בתוך עשרה",
אמרת: "מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד",
"כולו בתוך עשרה ומקצתו למעלה מעשרה" מיבעיא!?

זו ואין צריך לומר זו קתני'.

רש"י

הא קמשמע לן טעמא דכוליה
למעלה מי' כו'. דאי מרישא
הוה אמינא כולו בתוך י' בעינן:
ומקצתו. אפילו משהו:

261. עו, א-ב

רפ"י

צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה. דבלאו הכי לא מצית למינקט בגוויה חלון מרובע ד' על ד' כל חלון עגול בתחתית אמצעיתו נמוך ומאמצעיתו לכאן ולכאן הוה מגביה והולך וצריך לזה שיהו שני טפחים ומשהו אורך מהקיפו בתוך י' מאמצעו לכאן טפח ומאמצעו לכאן טפח ועוד משהו משום דכי מרבעין ליה מדלינן ליה מיניה שני טפחים מן ההיקף עגול שבין קרן לקרן לכל צד דסתמינן להו ומוקמינן לה אריבועתא ונמצא אותו משהו הנשאר בסוף י' על פני רוחב החלון כדאמר לקמן רבועא מגו עגולא פלגא בעית לדלויי כלומר חצי מדה הנותרת בריבוע ריבה העגול עליו והיקף המרובע ט"ז נמצא העגול רבה עליו ח' הרי ב' טפחים לכל צד:

הני מילי בעגולא. כדת רוחב דבר עגול הוי טפח ודת רוחב עגול אין רחבו אלא באמצעו ואנן רוחב ד' כדת מרובע בעינן שרחב בדפנותיו כמדת אמצעו:

בשיתסר. היקף סגיא ד' היקף לכל רוח דמרובע:

ה"מ. דסגי באטפויי ריבעא למיהוי שיתסר בעגולא דנפיק מגו ריבועא כגון חלון מרובע ד' על ד' היקפו שיתסר ואי מעגלת מגואי דאין רוחב ד' אלא באמצעו אית ליה היקפא תריסר וטפי עליה מרובע רביע:

אבל. הכא דבעית למינקט ריבוע ד' על ד' והיקפה שיתסר ד' לכל רוח בגו עיגולא לבד מאי דמדלית מעגולא בעי היקפא טפי כדי למנקט בגוויה מורשי דריבועא דהוי ד' הן ואלכסונון:

מכדי כל אמתא כו'. וסגי ליה להאי עגולא בפותיא דד' טפחים ואלכסונו בעיגולא וכל דבר עגול שוה מדת אלכסונו למדת אמצעו דהא אין לו זווית כמה בעי למיהוי פותיה ד' ותמני חומשי דהוו להו חמשה ותלת חומשי וכי מקפת לעיגולא דהאי שיעורא כמה הוה היקפא חמיסר פושכי ותשעה חומשי דהוה להו שיבסר נכי חומשא:

ריבוע מגו עיגולא פלגא. בעי למשקל מיניה פלגא דהאי שיעורא דפייש דהיינו תילתא דמעיקרא דהוה להו תמניא מכ"ד ופשו להו שיתסר דסבירא להו דכל אלכסונא הכי הוי:

אמר רבי יוחנן:

חלון עגול:

צריך שיהא בהיקפו עשרים וארבעה טפחים, ושנים ומשהו מהן בתוך עשרה, שאם ירבענו, נמצא משהו בתוך עשרה.

מכדי: כל שיש בהיקפו שלשה טפחים יש בו ברוחבו טפח, בתריסר - סגיא!

ע,ב

הני מילי בעיגולא,

אבל בריבועא - בעינן טפי.

מכדי כמה מרובע יתר על העגול?
רביע,
בשיתסר - סגיא!

הני מילי בעיגולא דנפיק מגו ריבועא.
אבל ריבועא דנפיק מגו עיגולא, בעינן טפי.

מאי טעמא?

משום מורשא דקרנתא.

מכדי כל אמתא בריבועא - אמתא ותרי חומשי באלכסונא, בשיתסר נכי חומשי - סגיא!

רבי יוחנן אמר כי דיני דקיסרי,
ואמרי לה פרבנו דקיסרי,
דאמרי: עיגולא מגו ריבועא ריבועא,
ריבועא מגו עיגולא פלגא.

262. עו, ב

רש"י

ל"ש. דבעי תוך עשרה :
שבין שני גגין. ואלבא דרבנן דאמרי לקמן כשם שדיורין חלוקין למטה כך חלוקין למעלה דלא מצי לטלטל מגג זה לאידך בלא עירוב :
תרגמא. להאי בתוך עשרה דקתני משום חצירות :
והא אחד לי קתני. אלמא כולן שוין :
תרגמא. לאחד לי דמשמע דכולן שוין אארבעה על ארבעה :
בית ועלייה. של שני בני אדם :
לול. ארובה בקרקעית העליה והעליה גבוה מקרקע הבית מי אמרי' ביתא כמאן דמלי דמי והוי כמאן דלא גבוה עשרה ואין צריך סולם קבוע להיות שם במקום הפתח להתירן לערב זה עם זה או לא אמרינן כמאן דמלי ובעי סולם למיהוי כפתח ביניהן כדאמרי' בכיצד מעברין (לעיל נט.): סולם תורת פתח עליו : **מן הצד**. בחלון שבכותל :

"פחות מארבעה על ארבעה [או למעלה מעשרה - מערבין שנים, ואין מערבין אחד"].

אמר רב נחמן:

לא שנו אלא חלון שבין שתי חצירות, אבל חלון שבין שני בתים, אפילו למעלה מעשרה נמי, אם רצו לערב מערבין אחד.

מאי טעמא?

ביתא כמאן דמלי דמי.

איתיביה רבא לרב נחמן:

"אחד לי, חלון שבין שתי חצירות, ואחד לי חלון שבין שני בתים, ואחד לי חלון שבין שתי עליות, ואחד לי חלון שבין שני גגין, ואחד לי חלון שבין שני חדרים, וכלו ארבעה על ארבעה בתוך עשרה!"

תרגומא אחצירות.

והא "אחד לי" קתני!

תרגומא אארבעה על ארבעה.

בעא מיניה רבי אבא מרב נחמן:

לול הפתוח מן בית לעליה, צריך סולם קבוע להתירו? או אין צריך סולם קבוע להתירו?

כי אמרינן ביתא כמאן דמליא דמי, הני מילי: מן הצד, אבל באמצע - לא, או דילמא לא שנא?

אמר ליה:

אינו צריך.

סבור מינה: סולם קבוע הוא דאינו צריך, הא סולם עראי - צריך.

אתמר:

אמר רב יוסף בר מניומי אמר רב נחמן: אחד סולם קבוע, ואחד סולם ארעי - אינו צריך.

263. עו, ב - עז, א

רש"י

מתני'

כותל שבין שתי חצירות. האי דנקט רחב ארבע משום סיפא נקט ליה דבעי למיתני היו בראשו פירות אלו עולין מכאן ואוכלין ובלבד שלא יורידו למטה דחשיב רשותא באנפי נפשיה ולא מיבטל לא לגבי האי ולא לגבי האי אבל לענין מיהוי מחיצה בכל דהו פותיא הוי סתימה ואין מערבין אחד: **ובלבד שלא יורידו.** כדפרישית: **יותר מכאן.** הוי פירצה והוי להו כולחו כדיורי חצר אחת ואם עירבה כל אחת לעצמה הוו להו כחולקין את עירובן ואוסרין אלו על אלו:

גמ'

אזיר ב' רשויות שולטות בו. כיון דלא חשיב למיהוי רשות' בטיל לגבי תרווייהו ורשות ב' החצירות שולטות בו ואוסרין זה על זה ואפי' על ראשו אסור לטלטל:

מעלין. מחצירין לראשו והוא הדין דמורידין דמקום פטור הוא ובטיל לכאן ולכאן להקל:

מקום שאין בו ד'. רוחב: ועומד בין רה"י לרה"י ויש לנו היכר כגון גבוה מן הארץ ג' ואילו היה רוחב ד' היה נקרא רשות לעצמו והוא כרמלית ואסור לכאן ולכאן אבל עכשיו נקרא מקום פטור ומותר לכאן ולכאן לכתף עליו משאוי שלהן:

ובלבד שלא יחליפו. דרבנן היא דאילו חיובא ליכא דבעינן עקירה מרשות זו והנחה לרשות זו והכא עקירה מרה"י גמורה והנחה למקום פטור ועקירה ממקום פטור והנחה לרה"י גמורה:

ורב לית ליה דרב דימי. בתמיה והא מתניתא היא במסכת שבת בפ"ק [דף ו.] עומד אדם על האסקופה נוטל מעני ונותן לו מבעל הבית ונותן לו ובלבד שלא יטול מזה ויתן לזה:

רשויות דאורייתא. כגון רשות רבים ויחיד:

דרבנן. חצירות דרשות יחיד ויחיד הוא ומדרבנן הוא דאסור:

משנה

כותל שבין שתי חצירות, גבוה עשרה ורוחב ארבעה מערבין שנים, ואין מערבין אחד.

היו בראשו פירות:

אלו עולין מכאן ואוכלין,

ואלו עולין מכאן ואוכלין,

ובלבד שלא יורידו למסן.

נפרצה הכותל, עד עשר אמות - מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד, שהוא נפתח.

יותר מכאן - מערבין אחד, ואין מערבין שנים.

גמרא

אין בו ארבעה - מאי?

אמר רב:

אזיר שתי רשויות שולטות בו,

ולא יזיז בו אפילו מלא נימה.

עזא

ורבי יוחנן אמר:

אלו, מעלין מכאן ואוכלין,

ואלו מעלין מכאן ואוכלין.

תנן:

"אלו עולין מכאן ואוכלין,

ואלו עולין מכאן ואוכלין".

"עולין" - אין,

מעלין - לא!

הכי קאמר:

יש בו ארבעה על ארבעה,

עולין - אין, מעלין - לא.

אין בו ארבעה על ארבעה - מעלין נמי.

ואזדא רבי יוחנן לטעמיה,

דכי אתא רב דימי אמר רבי יוחנן:

מקום שאין בו ארבעה על ארבעה - מותר לבני רשות הרבים ולבני רשות היחיד לכתף עליו.

ובלבד שלא יחליפו.

ורב לית ליה דרב דימי?

אי ברשויות דאורייתא הכי נמי,

הכא במאי עסקינן: ברשויות דרבנן.

וחכמים עשו חזק לדבריהם יותר משל תורה.

264. עז, א

רש"י

וצידו אחד שוה לארץ. כלומר גבוה הוא מן האחת ונמוך הוא לחברתה כגון שקרקעיתה של זו גבוה. כל כמה דלא גבוה י קרי ליה שוה לארץ: נותנין אותו. להעלות ולהוריד מעליו וחבירו אסור: חריץ. על פני אורך החצירות מבדיל בין זו לזו הוי מחיצה מעלייתא: שוה לארץ. שאינו עמוק ממנה י כגון שקרקעיתה נמוך: אימא לא. משתרי דלדידיה נמי תשמישו בקשה הוא: לא בעיתא תשמישתיה. מה שמניח בו משתמר: בעיתא תשמישתיה. שנופלים החפצים:

אמר רבה בר רב הונא¹ אמר רב נחמן:

כותל שבין שתי חצירות,

צידו אחד גבוה עשרה טפחים, וצידו אחד שוה לארץ.

נותנין אותו, לזה ששוה לארץ.

משום דהוה זה תשמישו בנחת, ולזה תשמישו בקשה.

וכל לזה בנחת ולזה בקשה - נותנין אותו לזה שתשמישו בנחת.

אמר רב שיזבי אמר רב נחמן:

חריץ שבין שתי חצירות,

צידו אחד עמוק עשרה, וצידו אחד שוה לארץ.

נותנין אותו לזה ששוה לארץ.

משום דהוה ליה לזה תשמישו בנחת, ולזה תשמישו בקשה.

וצריכי!

דאי אשמעינן כותל, משום דבגובהא משתמישי אינשי.

אבל חריץ בעומקא - לא משתמישי אינשי,

אימא לא.

ואי אשמעינן בחריץ משום דלא בעיתא תשמישתא.

אבל כותל דבעיתא תשמישתא,

אימא לא.

צריכא.

¹ ע"פ מסורת הש"ס

265. עז, א

רש"י

בא למעט. אכותל קאי וקס"ד שעשה תל עפר למטה בקרקע סמוך לכותל או בנה איצטבא או הניח שם פספסים:

אם יש במעוטו ד'. אורך בצד משך הכותל הוי כפתח וכיון דממנו ולמעלה לא גבוה עשרה משתמש בכל הכותל שהרי תשמישו בנחת שעולה לו דרך פתחו:

אי אהני מעוטא. למיהוי פתחא כוליה שרי:

ואי לא אהני. הא בטיל ליה: **אמור רבינא.** לאו מלמטה עסקינן דהתם ודאי בציר מד' לא מהני למידי אלא כגון שעקר חוליא מראשו מגובהו של כותל קרי ראשו כדתנן היו בראשו פירות הלכך אי הוי מעוטא ארבעה אורך הוי פיתחא לכל הכותל בציר מהכא פיתחא הוא דלא הוי אבל לאשתמושי ביה שרי דכיון דלא גבוה י' לא הוי רשותא:

"בא למעטו."

אם יש במעוטו ארבעה - מותר להשתמש בכל הכותל כולו. ואם לאו - אין משתמש אלא כנגד המיעוט."

מה נפשך?

אי אהני מעוטא - בכוליה כותל לישתמש!
אי לא אהני, אפילו כנגד המיעוט נמי - לא.

אמר רבינא:

כגון שעקר חוליא מראשו.

266. עז, א-ב

רש"י

כפה ספל. סמוך לכותל ומיעט גובהו מעשרה כל הני מיעוטי כגון דליכא יי מראשו לראש הכותל:
מאי הוי. אכתי ניטל בשבת הוא:
פגה. תאנה בוסר שטומנין אותה בתבן להתבשל ותבן מוקצה הוא ואסור לטלטלו כגון שהקצהו ללבון לבנים:
וחררה שהטמינה. אתמול בגחלים ועכשיו כבו ומי"מ מוקצין הן אבל לא כבו לא דמתוך שנהפכים מכבה את התחתונות ומבעיר את העליונות כדאמרינן בכריתות (דף כ.):
דאית להו אוגניים. כעין ספלים שלנו דעכשיו עפר מונח עליהן והוי מזיז עפר ממקומו ודומה לחופר:
הטומן. להצניע:
מקצת עלין מגולין. משום שבת נקט ליה דבעי למיתני ניטלין בשבת שנוטלין ואוחזין בעלין שלהן:
אינו חושש. משום כלאי הכרם:
ולא משום שביעית. אם שנה שביעית היא:
ולא משום מעשר. לשמא נשרש וניתוסף ואם היה חושש למעשר צריך לעשר את תוספתו ליכא למיחש להכי דלא נשרש:
מרא. פושייר {מכוש}:
חצינא. דולדויר"א {מעצד (מעין גרזן)}:

אמר רב יהואל:
 כפה ספל ממעט.

ואמאי? דבר הניטל בשבת הוא, ודבר הניטל בשבת אינו ממעט!

לא, צריכא דחבריה בארעא.

וכי חבריה בארעא, מאי הוי?
 והא תניא:

"פגה שהטמינה בתבן, וחררה שהטמינה בגחלים, אם מגולה מקצתה - נטלת בשבת!"

הכא במאי עסקינן?
 דאית ליה אוגניים.

וכי אית ליה אוגניים, מאי הוי?
 והתנן:

"הטומן לפת וצנן תחת הגפן, בזמן שמקצת עלין מגולין - אינו חושש, לא משום כלאים, ולא משום מעשר, ולא משום שביעית, וניטלין בשבת" (כלאים א, ט)!

עז, ב

לא, צריכא דבעי מרא וחצינא.

רפ"י

267. עז, ב

סולם המצרי. הואיל וקטן הוא ונוח ליטלו משם אינו ממעט: **חוקין**. אישקלוניי"ש {מדרגות של סולם}: **כובדו קובעו**. ומתוך שהוא כבד אין נוטלין אותו משם ולא משום איסור אלא משום שקשה ליטלו: **סולם רחב ד' מכאן**. בחצר זו וכן בזו ובהן עולין ויורדין מזו לזו:

סולם המצרי - אינו ממעט.
המצרי - ממעט.

הכי דמי "סולם המצרי"?

אמרי דבי רבי ינאי:
כל שאין לו ארבעה חוקים.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:
מאי טעמא ד"סולם המצרי" דלא ממעט?

אמר ליה:
לא שמייע לך הא דאמר רב אחא בר אבא אמר רב המנונא אמר רב:
משום דהוה ליה דבר שניטל בשבת,
וכל דבר שניטל בשבת אינו ממעט.

אי הכי אפילו צורי נמי!

התם כובדו קובעו.

268. עז, ב - עה, א

רפ"י

ואין בין זה לזה ג'. כלומר אפי' אינן מכוונין זה כנגד זה אבל אין מרוחקין זה מנגד זה ג' הו' כמכוונין והוי פתח ואם רצו מערבין אחד אבל מרוחקין זה מנגד זה ג' טפחים לאו פתח הוא: **ולא אמרן**. אלא בכותל צר שאין נוח להלך עליו:

אבל. יש ברוחבו ד' אפילו מופלג טובא שהרי עולה לראשו ומהלך בראשו עד שמגיע לסולם חבריו:

בנה איצטבא. של עץ: **על גבי האיצטבא**. סמוך לכותל ויש אויר מפסיק בין זו לזו שהיה לעליונה רגלים:

אם יש בתחתונה אורך ד' ובה נתמעט גובהו של כותל מ"י: **ממעט**. דל עליונה מהכא:

אי נמי אין בה ד' ויש בעליונה ד' ואין בין זה לזה ג'. חשבינן להו כחד ואע"פ שהמיעוט הזה קצר מלמטה הואיל ומתמלא שיעורו מלמעלה שפיר דמי אבל יש ביניהן שלשה תרי ניהו ומיעוט באויר לאו שמיא מיעוט:

ששליבותיו פורחות. שליבות חוקין שקלוני"ש {מדרגות של סולם} בלע"ז מדרגות שלנו שקורין גרדי"ץ {דרגות, מדרגות} קרי ליה נמי סולם וסולם שאינו עשוי כעין מדרגיה אלא כעין שליבות שלנו שיש אויר בין חוקיהן והיינו פורחות שפורחות זו על זו וזקפו אצל הכותל:

אם יש בשליבה התחתונה ארבעה. ובה נתמעט הכותל מעשרה ממעט: **אי נמי כו'**. כדפרישית גבי איצטבא ושליבה תחתונה נמי כשאין מובדלת מן הקרקע שלשה קאמר:

זיז היוצא מן הכותל ד' על ד'. טפחים:

והניח עליו סולם כל שהוא. אפילו אין ברחבו ד' והעמידו בקרקע וסמך ראשו בזיז הוי כחד מיעוטא והרי בעליון ארבעה וכגון שאין חווקי הסולם מרוחקין שלשה:

ולא אמרן אלא דאותביה עליה. סמך ראשו עליו כדפרישית:

אבל אותביה בהדיה. אצלו וראשו נסמך לכותל:

ארווחי ארווחיה. לזיז ולא הוי האי סולם מתחתיו דרגא לזיז ואין כאן מיעוט שהוא מובדל מן הקרקע הרבה:

צריך זיז אחד להתיירו. בסולם כל שהוא והזיז יוצא באמצעיתו שאינו גבוה עשרה לא ממנו ולמטה ולא ממנו ולמעלה:

צריך שני זיזין. אחד קודם עשרה תחתונים ואחד למעלה הימנו בתוך עשרה עליונים דאי הוה גבוה עשרה לא הוה סגי ליה בסולם כל שהוא מידי דהוה אכותל: זה שלא כנגד זה שיוכל לקבוע סולם שני מזה לזה:

אמר אב"י:

כותל שבין שתי חצירות, גבוה עשרה טפחים, והניח סולם רחב ארבעה מכאן וסולם רחב ארבעה מכאן. ואין בין זה לזה שלשה טפחים - ממעט. שלשה - אינו ממעט.

ולא אמרן, אלא: דלא הוי כותל ארבעה, אבל הוי כותל ארבעה - אפילו מופלג טובא, נמי.

אמר רב ביבי בר אב"י:

בנה איצטבא על גב איצטבא, אם יש באיצטבא התחתונה ארבעה - ממעט.

אי נמי,

אין בתחתונה ארבעה, ויש בעליונה ארבעה, ואין בין זה לזה שלשה - ממעט.

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

סולם ששליבותיו פורחות, אם יש בשליבה התחתונה ארבעה - ממעט.

אי נמי,

אין בשליבה התחתונה ארבעה, ויש בשליבה העליונה ארבעה, ואין בין זה לזה שלשה - ממעט.

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

ע"ה, זיז היוצא מן הכותל ארבעה על ארבעה, והניח עליו סולם כל שהוא - מיעוט.

ולא אמרן אלא דאותביה עליה, אבל אותביה בהדיה - ארווחי ארווחיה.

ואמר רב נחמן אמר רבה בר אבונה:

כותל תשעה עשר צריך זיז אחד להתירו. כותל עשרים - צריך שני זיזים להתירו.

אמר רב חסדא:

והוא שהעמידן זה שלא כנגד זה.

269. עה, א

רפ"י

עמוד גבוה עשרה ברה"ר ורחב ד' רה"י הוא והנוטל ממנו והנותן על גביו חייב ואם נעץ בראשו יתד כל שהוא מיעטו לרחבו מארבעה וביטלו מתורת רה"י:

יתד קבילי"א {יתד [לסגירת דלת: משיכת היתד מפילה סליל, המושך בחוט את הבריח]} בלע"ז:

ובגובה היתד שלשה. אבל אם אינו גבוה שלשה כגה דעמוד חשיב ולא ממעט:

אפשר דתלי ביה מידי. וכיון דחזי לתשמישתיה דעמוד מיניה חשיב ולא ממעט:

מלאו כולו ביתדות. לדידך דאמרת (חד) חד תשמישתיה הוא ולא ממעט יתדות טובא מאי מי אמרינן כיון דלא משתמש בהאי רוחב לאו רוחב הוא:

בור וחולייתה. קרקע שניטלה מחפירת הבור והקיפו בו פי הבור סביב:

מצטרפת להשלים עשרה לעומק הבור לשווייה רה"י וה"ה נמי דחלל הבור ועובי היקף החוליא מצטרפין להשלים ארבעה לרוחבו לחייב הנוטל מעל גב החוליא כלום ואת הנותן על גבה כדתנן בהזורק [שבת דף צט.] חולית הבור והסלע שהן גבוהין עשרה ורחבין ארבעה הנוטל מהן והנותן על גבן חייב ומההיא יליף ר' יוחנן לטעמיה דאמר מאי איריא דתני חולית הבור והסלע ליתני הבור והסלע אלא הא קא משמע לן דהבור וחולייתה מצטרפין לעשרה וכי היכי דשמעינן מינה לגובה שמעינן מינה נמי דמצטרפין לפותיא דהא קתני ורוחבן ארבעה והאי דנקט הכא לדר' יוחנן ולא נקט מתני' משום דבמתני' לא תני צירוף בהדיא:

ואמאי. הוי גגה דחוליא רה"י הא לא חזו ארבעה דידיה לתשמישתיה מפני החלל שהוא מהן:

אלא מאי אית לך למימר דמנח מידי. כגון דף או אבן על פיה ומשתמש:

אמר רב הונא:

עמוד ב'רשות הרבים, גבוה עשרה, ורחב ארבעה, ונעץ בו יתד כל שהוא - מיעטו.

אמר רב אדא בר אבהו:

ובגובה שלשה.

אבי ור'א דאמרי תרוניהו:

אף על פי שאין גבוה שלשה.

מאי טעמא?

לא משתמש ליה.

רב אשי אמר:

אפילו יתד גבוה שלשה.

מאי טעמא?

אפשר דתלי ביה מידי.

אמר ליה רב אחא פריה דר'א לרב אשי:

מלאו כולו ביתדות מהו?

אמר ליה:

לא שמיע לך הא דאמר רבי יוחנן:

בור וחולייתה מצטרף לעשרה?!

ואמאי? הא לא משתמש ליה!

אלא מאי אית לך למימר? דמנח מידי ומשתמש,

הכא נמי דמנח מידי ומשתמש.

270. עח, א

רפ"י

סולם ארבעה עשר. שצריך למשוך רגלי הסולם ארבעה מן הכותל לפי שאין סולם זקוף נוח לעלות:
אפילו י"ג ומשהו. שכשתמשוך רגליו מן הכותל ארבעה לא יהא ראשו נמוך מן הכותל טפח וכיון דלא הוי טפח לית לן בה:
אחד עשר ומשהו. שכשתרחיק רגליו ארבעה יהא ראשו מן הכותל פחות משלשה וכלבוד דמי:
שבעה ומשהו. דס"ל כרב דאמר לקמן סולם זקוף ממעט ואי זקיף ליה מגיע לפחות מגי לראש הכותל:
אמר רב סולם זקוף ממעט גמרא. שמעתי מרבתי וטעמא לא ידענא דהא אין נוח לעלות:
מידי דהוה איצטבא על גבי איצטבא. שהן מכוונות ואמרן לעיל דממעטין:

אמר רב יהודה אמר שמואל:
 כותל עשרה - צריך סולם ארבעה עשר להתיירו.

רב יוסף אמר:
 אפילו שלשה עשר ומשהו.

אבוי אמר:
 אפילו אחד עשר ומשהו.

רב הונא בריה דרב יהושע אמר:
 אפילו שבעה ומשהו.

אמר רב:
 סולם זקוף ממעט,
 גמרא, ולא ידענא מאי טעמא.

אמר שמואל:
 ולא ידע אבא טעמא דהא מלתא!
 מידי דהוה איצטבא על גבי איצטבא.

271. עה, א

רפ"י

דקלים שבבבל. פיסקי דקלים של בבל שהניחן סמוך לכותל למעטו אין צריך לקובען בקרקע ואע"ג דדבר הניטל הוא דתורת כלי עליהן דראויין למושב אפי"ה כבידן קובען שאין בא אדם ונוטלן וכן סולמות:

אָמַר רַבָּה אָמַר רַבִּי חֵיִיא:
דְּקָלִים שֶׁבְּבָבֶל, אֵינָן צְרִיכִין קָבַע.

מַאי טַעְמָא?

כְּבִידוֹ קוֹבְעָתָן.

וְרַב יוֹסֵף אָמַר רַבִּי אוֹשְׁעִיא:
סוּלְמוֹת שֶׁבְּבָבֶל אֵינָן צְרִיכִין קָבַע.

מַאי טַעְמָא?

כְּבִידוֹ קוֹבְעָתָן.

מֵאַן דְּאָמַר "סוּלְמוֹת", כֹּל שֶׁכֵּן דְּקָלִים.
וּמֵאַן דְּאָמַר "דְּקָלִים", אֲבָל סוּלְמוֹת לֹא.

272. עח, א-ב

רַק"י

סולם. כל שהוא מכאן וסולם כל שהוא מכאן אצלו ואין בשניהן לא בזה שני טפחים ולא בזה שני טפחים רוחב וקבע קשין של תבואה כעין חווקין מזה לזה להשלימן לארבעה מהו:
אין כף הרגל עולה. בקשים וסתם עליית הרגלים באמצע סולם הוא וזה אין ראוי לכך:
קשין מכאן ומכאן. להשלים רוחבו לארבעה מהו:
הרי כף הרגל עולה. בסולם וראויין הקשין לאחוזו היד בהן ולעלות בסולם:
חקק להשלים בכותל. סולם צר וחקק בכותל מכאן ומכאן כנגד חווקי הסולם להשלים רוחבו בד':
בכמה. צריך להשלים הרוחב בגובה הכותל:
בעשרה. עד עשרה ישלימו וכיון דאיכא בגובה עשרה רוחב ארבעה הוי ביה שיעור פתח ואע"ג דגבוה כותל טובא לית לן בה:
חקק כל הסולם בכותל. כעין שליבות ורחבו במשך הכותל ארבעה:
בכמה. גובה צריך לחוק רוחב ארבעה:
מלא קומתו. של כותל צריך שיהא משך החווקין ארבעה:
התם. כי איכא סולם מגיע לראש הכותל נוח לעלות בו ומיהו לא חשיב למיהוי פתח בציר מרוחב ד' הלכך כי משוי ליה רוחב ארבעה בגובה עשרה פיתחא הוי אבל הכא אין נוח לעלות כל כך:
מסתלק ליה. נוח לעלות לאדם:

בְּעָא מִינֵיהּ רַב יוֹסֵף מֵרַבָּה:
 סוֹלָם מִכָּאן, וְסוֹלָם מִכָּאן, וְקָשִׁים בְּאִמְצָע, מַהוּ?

אָמַר לֵיהּ:
 אִין כַּף הַרְגַל עוֹלָה בְּהֵם.

קָשִׁין מִכָּאן וְקָשִׁין מִכָּאן וְסוֹלָם בְּאִמְצָע, מַהוּ?

אָמַר לֵיהּ:
 הֲרִי כַּף הַרְגַל עוֹלָה בְּהוּן.

עח, ב חקק להשלים בכותל, בכמה?

אָמַר לֵיהּ:
 בְּעֶשְׂרֵה.

אָמַר לֵיהּ:
 חֲקֹקוּ כּוֹלוֹ בְּכּוֹתֵל, בְּכִמָּה?

אָמַר לֵיהּ:
 מְלֵא קוּמְתוֹ.

וּמַאי שְׁנָא?

אָמַר לֵיהּ:
 הָתָם - מְסַתְּלֵק לֵיהּ,
 הָכָא - לֹא מְסַתְּלֵק לֵיהּ.

273. עה, ב

רס"י

תיבני לרבי. דאמר בפרק בכל מערבין [לעיל לב:]: הנותן עירוב תחומין באילן קנה עירוב דהתם טעמא משום מיקנא שביתה בין השמשות הוא ודבר שהוא משום שבות כגון שמוש במחובר לא גזרו עליו בין השמשות אבל לגבי עירובי חצירות טעמא משום דפתח משוי להו חד על ידי עירוב ואי לא חזי לתשמשתיה כולי יומא לאו פתחא מיקרי הלכך לא שרא להו עירוביהו בין השמשות: **ואריא רביע עליה.** איסור שבות אומר לנו סורו ומכל מקום פתח (הוי) שמיה ומשוי להו חד להשתמש דרך חורין ודיו: **עשאו לאשרה.** אילן שעובדין אותו ואסור בהנאה אם תימצי לומר בשאר אילן פתח הוא הכא דמטיא להו הנאה על ידיה מאי: **תיבני לר' יהודה.** דאמר בפרק בכל מערבין בגמרא (דף לא.) רבי יהודה אומר הנותן את עירובו בקבר קנה עירוב ואע"ג דקבר אסור בהנאה: **הכי גרסינן התם הוא דבתר דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דלינטר.** לא איכפת ליה בשמירתו ואישתכח דלא מיתהני מקיברא אלא קניית עירוב לחודיה וההיא לאו הנאה היא כדמפרש התם דאין מערבין בתחומין אלא לדבר מצוה ומצות לאו ליהנות ניתנו אבל עירובי חצירות להנאתו היא ולא לדבר מצוה והויא הנאה: **או דילמא.** אע"ג דאסור בהנאה הא לא משתמש בה מידי ופיתחא שמיה ואריא הוא דרביע עליה ומכל מקום החצירות מחוברין:

בעא מיניה רב יוסף מרבה: עשאו לאילן, סולם - מהו?

תיבני לרבי (לב: לג.), תיבני לרבנן.

"תיבני לרבי",

עד כאן לא קאמר רבי התם: כל דבר שהוא משום שבות לא גזרו עליו, הני מילי בין השמשות, אבל כולי יומא - לא. או דילמא: אפילו לרבנן פיתחא הוא, ואריא הוא דרביע עליה.

עשאו לאשריה, סולם - מהו?

תיבני לרבי יהודה (לא.), תיבני לרבנן.

"תיבני לרבי יהודה",

עד כאן לא קאמר רבי יהודה התם דמותר לקנות בית באיסורי הנאה, אלא התם, דבתר דקנה ליה עירוב לא ניחא ליה דלינטר. או דילמא: אפילו לרבנן פיתחא הוא, ואריא דרביע עליה.

אמר ליה:

אילן - מותר,

ואשריה - אסורה.

מתקיף לה רב חסדא:

אדרבא, אילן שאיסור שבת גורם לו, ניתסר, אשריה, שאיסור דבר אחר גורם לו, לא ניתסר.

איתמר נמי,

כי אתא רבין, אמר רבי אלעזר, ואמרי לה אמר רבי אבהו אמר רבי יוחנן: כל שאיסור שבת גרם לו - אסור, כל שאיסור דבר אחר גרם לו - מותר.

רב נחמן בר יצחק מתני הכי:

אילן - פלוגתא דרבי ורבנן.

אשריה - פלוגתא דרבי יהודה ורבנן.

274. עח, ב

רש"י

מתני'

חריץ. ארוך הוא ומפסיק על פני החצר כולה:
ורחב ד'. טפחים דפחות מכאן נוח לפסעו משפתו אל שפתו:
ואפילו מלא תבן וקש. לאו סתימה היא דלא מבטיל ליה התם דסופו ליטלו:
נתן עליו נסר. משפתו לשפתו כעין גשר והוי כפתח:
שתי גזוזטראות. נסרין בולטין משפת תקרת העלייה לרה"י וקורין לו אלדווי"ר {מעבר, טיילת, מרפסת} ואם ישנן זו אצל זו בשתי עליות של שני דיורין ונתן נסר רחב ד' כמין גשר מוזו לזו הוי נמי פתח:
פחות מכאן. שאינו רחב:

גמ'

לא חייץ. לא סתים:
והתנן מתבן שבין שתי חצירות כו'. גדיש של תבן וקתני מערבין שנים אלמא חייץ:
לענין מחיצה. אע"ג דעתיד ליטלו כל כמה דהוי התם מחיצה היא דהא מפסיק מידי דהוה אעביטין ואוכפות וכלי בהמה דתנן בפרק קמא (דף טו:): דמקיפין בהן:
אבל לענין חציצה. לחוץ בפני אויר החרץ ולידון כסתום דמשוית ליה כארעא:
אי בטליה. להדיא ואמר לא שקילנא ליה מהכא בטיל ואי לא לא:

משנה

חריץ שבין שתי חצירות עמוק עשרה ורחב ארבעה - מערבין שנים, ואין מערבין אחד. אפילו מלא קש או תבן.
מלא עפר או צורות - מערבין אחד ואין מערבין שנים.
נתן עליו נסר שרחב ארבעה טפחים, וכן שתי גזוזטראות זו כנגד זו, מערבין שנים, ואם רצו מערבין אחד. פחות מכאן - מערבין שנים ואין מערבין אחד.

גמרא

ותבן לא חייץ?!
 והא אנו תנן:
"מתבן שבין שתי חצרות גבוה עשרה טפחים - מערבין שנים ואין מערבין אחד" (עט.)!

אמר אביי:

לענין מחיצה כולי עלמא לא פליגי דהויא מחיצה,
 אבל לענין חציצה,
 אי בטליה - חייץ,
 ואי לא בטליה - לא חייץ.

275. עה, ב - עט, א

"מלא עפר [או צורות - מערבין אחד ואין מערבין שנים]."

רפ"י

ואפילו בסתמא. דלא ידעינן אי שקיל תו אי לא:
בית. שטומאת מת בתוכו ומילאוהו עפר או צורות וביטלו מבוטל והוי טומאה רצוצה שאין לה אהל לעצמה ובוקעת ועולה עד לרקיע והמאהיל על הגג טמא וכל טומאה שאין לה אהל טפח בוקעת ועולה עד הרקיע כדאמר בברכות בפרק מי שמתו:
לא ביטלו. לא בטיל ואין הטומאה בוקעת למעלה מן הגג שיש לה אהל לעצמה:
רבי יוסי היא. משום דאיירי בה רבי יוסי כדאמרינן לקמן נקיט לה:
תבן. מלאוהו תבן ויודעינן אנו שאינו צריך לו מכל מקום לא ביטלו בפירוש:
הרי הוא כסתם עפר. כעפר שאין אנו יודעין אם עתיד לפנותו אי לא דסתמיה בטיל אלמא לר' יוסי עפר סתם בטיל סתם תבן שאין אנו יודעין אם יצטרך ליטלו לא בטיל:
עפר. ויודעין אנו שיפנהו דלאו סתמא הוא:
הרי הוא כסתם תבן. שאין אנו יודעין אם יפנהו אם לאו דסתמא לא בטיל:
הנח איסור שבת. כגון מתניי כיון דעפר אינו ניטל בשבת סתמיה בטיל:
אפילו ארנקי. כיס מלא מעות בטיל שם אבל תבן וקש ניטל למאכל בהמה:
למיטימיה קאי. הלכך סתם עפר בטיל ליה ואפילו לרבנן:
בית למיטימיה קאי. בתמיה:

ואפילו בסתמא?!

והתנן:

"בית שמלאהו תבן או צורות ובטלו - בטל"² (אהלות טו, ז),

"ביטלו" - אין,

עט, א לא ביטלו - לא!

אמר רב הונא:

מאן תנא אהלות?

רבי יוסי היא.

אי רבי יוסי,

איפקא שמעינן ליה!

דתנא:

"רבי יוסי אומר:

תבן, ואין עתיד לפנותו - הרי הוא סתם עפר, ובטל. עפר, ועתיד לפנותו הרי הוא כסתם תבן, ולא בטיל!"

אלא אמר רב אסי:

מאן תנא עירובין?

רבי יוסי היא.

רב הונא פריה דרב הושע אומר:

טומאה אשבת קרמית?!

הנח איסור שבת, דאפילו ארנקי נמי מבטל איניש.

רב אשי אומר:

בית אחריץ קא רמית?!

בשלמא חריץ למיטימיה קאי.

אלא בית, למיטימיה קאי?!

² במשנה במקור הנוסח שונה, עיין כאן תוד"ה והתנן.

276. עט, א

רש"י

לא שנו. דבעי נסר ד':
אלא שנתנו לרחבו. ארכו של דף לרוחב החרץ משפה לשפה כעין גשר:
אבל לארכו. שנתן לארכו של חריץ דף ד' אורך על גבי יתדות אצל שפתו סתם קצת רוחב החרץ ומיעטו מד':
אפילו כל שהוא. שהיתה דף קצרה אפילו אינה אלא כאצבע הרי מיעטו לרוחב החרץ מארבעה במשך מדת הפתח ומתניי רחב ד' תנן:
זו שלא כנגד זו. שהיתה זו בולטת לרה"ר יותר מחברתה לא סגי להו בנסר ארבעה:
אין בין זו לזו ג'. אין רחוקה זו מזו שלשה:

"נתן נסר שרוחב ארבעה".

אמר רבא:

לא שנו אלא שנתן לרחבו, אבל לארכו אפילו כל שהוא נמי, שהרי מיעטו מארבעה.

"וכן שתי גזוזטרות זו כנגד זו".

אמר רבא:

הא דאמרת: **"זו שכנגד זו"** - אין, זו שלא כנגד זו - לא, זו למעלה מזו - נמי, לא אמרן אלא: כשיש בין זה לזה שלשה, אבל אין בין זה לזה שלשה - גזוזטרא עקומה היא.

277. עט, א

רס"י

מְשָׁנָה

מתבן שבין שתי חצירות, גבוה עשרה טפחים - ומערבין שנים ואין מערבין אחד. אלו, מאכילין מבאן, ואלו, מאכילין מבאן. נתמעט התבן מעשרה טפחים - מערבין אחד, ואין מערבין שנים.

גמרא

אמר רב הונא:

ובלבד שלא יתן לתוך קופתו ויאכיל.

ולאוקמי שרי?!

והאמר רב הונא אמר רבי חנינא:

מעמיד אדם את בהמתו על גבי עשבים בשבת. אין אדם מעמיד את בהמתו על גבי מוקצה בשבת!

דקאים לה באפה, ואזלה ואכלה.

"ולא יתן לתוך קופתו תבן?!"

והתנא:

"בית בין שתי חצירות ומילאהו תבן - מערבין שנים ואין מערבין אחד.

זה נותן לתוך קופתו ויאכיל, וזה נותן לתוך קופתו ויאכיל.

נתמעט התבן מעשרה טפחים - שניהם אסורים.

ביצד הוא עושה?

נועל את ביתו, ומבטל את רשותו - הוא אסור, וחבירו - מותר.

וכן אתה אומר, בגוב של תבן שבין שני תחומי שבת,

קתני מיהת: "זה נותן לתוך קופתו ויאכיל, וזה נותן לתוך קופתו ויאכיל!"

אמרי: בית, כיון דאיכא³ תקרה, כי מיפחית מינכרא ליה מלתא.

הכא - לא מינכרא ליה מלתא.

מתני'

מתבן. גדיש של תבן ומפסיק על פני רוחב כל החצירות:

מאכילין. מן התבן לבהמתן ולא חיישינן דילמא ממעיט תבן מי דהויא לה חדא רשותא ואסרי אהדדי ולא מסקי אדעתיהו ומטלטלי בחצר להא לא חיישינן דהא אפילו אימעיט אי לא הוי מיעוט על פני עשר אמות ויותר לא אסרי דהא עד עשר פיתחא הוי ואין בהמה ממעטת כל כך באכילתה בשבת אחד:

נתמעט התבן. על כל החצר. או במשך י' אמות ועוד:
מערבין אחד. אם נתמעט בחול:

גמ'

שלא יתן. בידיים לתוך קופתו דלמא שקיל טובא וממעיט ליה מעשרה וקא מטלטל בחצר האוסרת ומאכילין דקתני במתניתין שהבהמה באה ואוכלת והתם לא חיישינן לדלמא ממעיט דבהמה קלי קלי אכלה לישנא אחרינא לא יתן לתוך קופתו משום דמוקצי מאתמול למחיצה זו:

ולאוקמי. בהמתו על התבן כדי לאכול שרי ולא גזרינן דילמא שקיל בידיים וספי לה אלמא חמיר עליה איסור דרבנן ולא עבר עליה:

והא א"ר חנינא מעמיד אדם את בהמתו ע"ג עשבים. מחוברים לאכול ולא חיישינן דלמא עקר בידיים ומאכיל לה דהא חמיר עליה איסור שבת אבל איסור מוקצה קיל ליה וחיישינן דלמא שקיל בידיים וספי לה הי"נ כיון דאיסורא דרבנן הוא דאיכא ניחוש:

דקאים באפה. מתני' לאו דמוקים לה עלה בידיים אלא קאי באפה שלא תלך במקום אחר ואיהי אזלה ואכלה וכולי האי לא גזור רבנן:

בית שבין שתי חצירות. ושני בתים משתי החצירות פתוחין לו:

כיצד הוא עושה. להתיר מיהת את האחד נועל את ביתו הפתוח לאותו בית ומבטל את רשותו ולקמן [עמוי ב'] פריך תרתי למה לי נעילה וביטול:

הוא אסור. להוציא מאותו בית לחצר שלו שהרי ביטל רשותו וכל הבית כחצר אחרת הוא:

בגוב שבין שני תחומי שבת. בור רחב להכניס בו תבן ואם בין שני תחומין הוא חציו בתחום עיר זו וחציו בתחום עיר זו אלו נוטלין ואוכלין מתוך תחומן ביום טוב וכן אלו ואין חוששין שמא אלו יקחו מן התחום השני:

כיון דאיכא תקרה. ניכר שגג הגדיש מתרחק מן התקרה ואי מפחית מעשרה רמי אנפשיה ופריש וללישנא דמוקצה נמי אין אסור משום מוקצה אלא מי' ולמטה דכל מעשרה ולמעלה לאו צורת מחיצה היא אבל מתני' דקאי מתבן בחצר ואין עליו תקרה לא מינכרא מילתא:

³ לפי מסורת הש"ס רשי ועוד לא גורסים: מקוצות

278. עט, א-ב

[בית בין שתי חצירות ומילאהו תבן - מערבין שנים ואין מערבין אחד. זה נותן לתוך קופתו ויאכיל, וזה נותן לתוך קופתו ויאכיל. נתמעט התבן מעשרה טפחים - שניהם אסורין. כיצד הוא עושה? נוכל את ביתו, ומבטל את רשותו - הוא אסור, וחבירו - מותר. וכן אתה אומר, בגוב של תבן שבין שני תחומי שבת].

"נתמעט התבן מעשרה טפחים - שניהו אסורין".

הא 'עשרה' - שרי, ואף על גב דמידליא תקרה טובא. שמע מינה: מחיצות שאין מגיעות לתקרה שמן מחיצות!

אמר אביי: הכא - בבית שלשה עשר חסר משהו עסקינן, ותבן עשרה.

ורב הונא בריה דרב יהושע אמר: אפילו תימא בבית עשרה, ותבן שבעה ומשהו, דכל פחות משלשה, כלבוד דמי. עט, ב

בשלמא לאביי היינו דקתני: "מעשרה", אלא לרב הונא בריה דרב יהושע, מאי "מעשרה"?

מתורת עשרה.

"שניהו אסורין".

שמע מינה: דירין הבאין בשבת אסורין.

דלמא דאימעט מאתמול.

"כיצד הוא עושה נוכל את ביתו ומבטל את רשותו".

תרתיה?!

הכי קאמר: או נוכל את ביתו, או מבטל את רשותו.

ואיבעית אימא: לעולם תרתיה, כיון דדש ביה אתי לטלטולי.

"הוא - אסור, וחבירו - מותר".

פשיטא!

רס"י

שמעת מינה מחיצות. המפסיקות בבית ואין מגיעות לתקרה שמן מחיצות ותיובתא דמאן דאמר בפרק הדר (לעיל דף עב.) גבי ה' חבורות ששבתו בטרקלין דבמחיצות י' שרו ב"ה ומשום דאין מגיעות לתקרה לא מפלגי דירין:

תבן שבעה ומשהו. ולקמן פריך הא נתמעט מעשרה קתני: שניהו אסורין. לעיל קאי דקתני נתמעט התבן מעשרה אסרי אהדדי:

שמע מינה דירין הבאין בשבת. כי הכא דאמש לא היו דירין אלו שולטין מן התבן והלאה ועכשיו הן שולטין בכל הבית: אסורין. ולא אמר שבת הואיל והותרה הותרה ופלוגתא היא בפ"ק (דף יז.) גבי שיירא שחנתה בבקעה:

או נוכל את ביתו. דגלי דעתיה דאסתלק מהכא והיינו ביטוליה:

ואיבעית אימא לעולם תרתיה. ולענין היתר חבירו בחדא סגי ומיהו לדידיה בעי למיעבד הרחקה דלא ליתי לטלטולי והוא הדין דסבירא ליה להאי תנא בכל מבטלי רשות דבעי לנעול:

רש"י

לא צריכא אלא דהדר. האי מקבל רשותו ובטיל ליה רשותיה להאי מבטל לאחר שעשה צרכיו:
פשיטא. מאי אולמיה דתחומין מחצירות הא והא דרבנן היא:
דועיק. במסכת סוטה בפרק כשם (דף כז.):
מהו דתימא ניגזור דלמא אתי לאיחלופי. וליקח מתחום שאינו שלהן וקא עברי אדאורייתא:

לא, צריכא דהדר אידך, ובטיל ליה לחבריה.
 והא קא משמע לן: דאין מבטלין, וחוזרין ומבטלין.

"וכן אתה אומר בגוב של תבן שבין שני תחומי שבת".

פשיטא!

לא, צריכא לרבי עקיבא דאמר:
 תחומין דאורייתא.

מהו דתימא: ליגזור דלמא אתי לאיחלופי
 קא משמע לן.

279. עט, ב - פ, א

רש"י

מתני'

מניח את החבית. משלו אם ירצה:
ומזכה להן על ידי בנו ובתו. ואומר להן קבלו חבית זו וזכו בה לשם כל בני מבוי:
שידן כידו. ולא זכייה היא:

גמ'

צריך להגביה מן הקרקע. כשהוא מזכה אותה להן דכל כמה דמנחא ברשותיה לא הויא זכייה והכי תני לה בתוספתא (פ"ו) אם משלהן. אין צריך לזכות ואם משלו השליח מגביה מן הקרקע ואומר זכיתי לכם:
סבי דפומבדיתא. רב יהודה ושיבתו בשילהי פ"ק דסנהדרין:
מדורה. היסק גדול:
איזו היא אשירה סתם. אף על גב דלא חזינן ליה דפלחיה מחזקינן לה בהכי:
ואין טועמין מפירותיה. דאי לאו דפלחיה לא הוו פרשי מינה:
נצרפי. שם ע"ז שהיתה באותה מדינה:

משנה

ביצד משתתפין במבוי?
מניח את החבית, ואומר: הרי זו לכל בני מבוי, ומזכה להם על ידי בנו ובתו הגדולים, ועל ידי עבדו ושפחתו העברים, ועל ידי אשתו.
אבל אינו מזכה לא על ידי בנו ובתו הקטנים, ולא על ידי עבדו ושפחתו הננענים, מפני שידם כידו.

גמרא

אמר רב יהודה:
חבית של שיתופי מבואות - צריך להגביה מן הקרקע טפח.

אמר רבא:

הני תרתי מילי, סבי דפומבדיתא, אמרינהו:
חדא - הא.
איך - המקדש, אם טעם מלא לוגמיו - יצא, ואם לאו - לא יצא.

אמר רב חביבא:

הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו:
דאמר רב יהודה אמר שמואל:
עושין מדורה לחיה בשבת.

סבור מינה לחיה - אין,

לחולה - לא.

בימות הגשמים - אין,

בימות החמה - לא.

איתמר אמר רב חייא בר אבין אמר שמואל:
הקיו דם ונצטונן - עושין לו מדורה בשבת, ואפלו בתקופת תמוז.

אמר אמימר:

הא נמי סבי דפומבדיתא אמרינהו:

דאיתמר:

איזו היא אשירה סתם?

אמר רב:

כל שפוקרין שוקרין אותה, ואין טועמין מפירותיה.

ושמואל אמר:

קגון דאמרי: "הני תמרי לשיכרא דבי ניצרפי דשתו ליה ביום חגם".

אמר אמימר:

ואמרו לי סבי דפומבדיתא:

הלכתא כוותיה דשמואל.

פ,א

מיתבי:

"ביצד משתתפין במבוי?"

מביאים חבית של יין, ושל שמן, ושל תמרים ושל גרוגרות, ושל שאר מיני פירות.

רש"י

צריך להודיע. אם חפצין בכך שמא מקפידין בעירובין ואמר (בפ"ק) המקפיד על עירובו אינו עירוב שעינו צרה באותה פת ליתן לחביריו אבל משלו אין צריך להודיעו דזכין לו לאדם שלא בפניו:

אם משלו צריך לזנות.
ואם משלהו צריך להודיע.
ומגביה מו הקרקע משהו!"

מאי "משהו" נמי דקאמר?
טפח.

280. פ, א

רס"י

הכא תנן. בעירובי חצירות ומזכה להן:
הכא לא תנן. בעירובי תחומין קתני לקמן (דף פב.) כיצד משתתפין בתחומין וכו'. ולא קתני ומזכה להן:
שהלכה לבית המרחץ. מבעוד יום חוץ לתחום עירה וחשכה לה ואסר לה לחזור:
ר' חייא בבלי היה כדאמרינן במסכת סוכה (דף כ.) עלו ר' חייא ובניו ויסדוה:
ואיבעיא להו גרסינן:
בריה דבת יעקב. אביו לא היה הגון לפיכך לא הזכירו:
אקיף. הרבה עלי הדרך בשבילו:
וזיל אסולמא דצור. דרך מסילת צור: ר' חייא קאי כרב בתחומין וגבי חצירות טעמא דרב משום דכיון דקאסר עליה גמר ומקני ואין צריך זכייה ואע"ג דמתני פליגא עליה דרב רב תנא ופליג:

איתמר:
 שיתופי מבואות,
רב אמר:
 אין צריך לזכות.
 ושמואל אמר:
 צריך לזכות.

עירובי תחומין,
רב אמר:
 צריך לזכות.
 ושמואל אמר:
 אין צריך לזכות.

בשלמא שמואל - הכא תנן, והכא - לא תנן.
 אלא לרב מאי טעמא?

תנאי היא.

אמר רב יהודה אמר רב:
 מעשה בכלתו של רבי אושעיא שהלכה לבית המרחץ, וחשכה לה. ועירבה לה חמותה.
 ובא מעשה לפני רבי חייא ואסר.
אמר לו רבי ישמעאל ברבי יוסי:
 בבלאי, כל כך אתה מחמיר בעירובין?
 כך אמר אבא: כל שיש לך להקל בעירובין הקל.

ואבעיא להו:
 משל חמותה עירבה לה, משום דלא זיכתה לה.
 או דלמא משלה עירבה לה, ומשום דשלא מדעתה?

אמר להו ההוא מרבנן, **ורבי יעקב שמייה:**
 לדידי מיפרשא לה מיניה דרבי יוחנן:
 משל חמותה עירבה, ומשום דלא זיכתה לה.

אמר ליה רבי זירא לרבי יעקב ברה דבת יעקב:
 כי מטית התם, אקיף וזיל לסולמא דצור, ובעיה מיניה מרב יעקב בר אידי.
 בעא מיניה: משל חמותה עירבה, ומשום דלא זיכתה לה, או דלמא משלה עירבה, ומשום דשלא מדעתה?
אמר ליה: משל חמותה עירבה לה, ומשום דלא זיכתה לה.

רש"י

א.פ.281

מי איכא למאן דפליג. מי
 אשכחן דפליג איניש עליה:

אמר רב נחמן:

נקטינן: אַחַד עירובי תחומין, ואַחַד עירובי חצירות, אַחַד שיתופי מבואות - צריך לזכות.

בעי רב נחמן:

עירובי תבשילין - צריך לזכות, או אין צריך לזכות?

אמר רב יוסף:

ומאי תיבעי ליה?

לא שמייע ליה הא דאמר רב נחמן בר רב אדא אמר שמואל:
 עירובי תבשילין צריך לזכות.

אמר ליה אבוי:

פשיטא דלא שמייע ליה,

דאי שמייע ליה, מאי תיבעי ליה?

אמר ליה:

אטו עירובי תחומין מי לא אמר שמואל: אין צריך לזכות,
 ואמר איהו: צריך לזכות?

הכי השתא!?

בשלמא התם פליגי רב ושמואל,

וקא משמע לן: כחומרין דמר, וכי חומרין דמר,

אבל הכא, אי איתא דשמייע ליה מי איכא דמאן דפליג?

282. פ, א-ב

רש"י

טורזינא. נכרי היה ממונה על כלי זיין העשויין לשמירת העיר להלחם על הצרים ודר בעיר: **הא דאסר.** על בני המבוי לא בעינן דעתיה ומתניתינן בדלא אסר כגון חצר שבין שני מבואות ורגילה עם זה ולא עם זה: **הכי נמי מסתברא.** דמודה שמואל היכי דלא אסר: **ולא נשתתף.** אינו רוצה ומתכוין לאסור עליהן: **שאני התם דליכא מחיצות.** ומבוי מגולה הוא ואינו נוח לשומרו הילכך כופין אותו אבל להתיר בטלטול לעולם אימא לך דבעינן דעת: **כ"ש לחי.** דאין לו שיעור לרחבו ועוביו: **אבל קורה.** צריכה טפח לקבל אריח ובריאה כדי לקבל אריח והאי אשירה כיון דבעי שריפה דכתיב (דברים יב) ואשריהם תשרפון באש שיעורה לאו שיעורא היא דכשרופה דמיא:

ההוא טורזינא דהוה בשיבביתיה דרבי זירא, אָמְרו ליה: אוגיר לן רשותך - לא אוגיר להו. אָתוּ לְקַמְיָה דְרַבִּי זִירָא אָמְרוּ לִיה: מהו לְמִיגַר מִדְּבִיתָהּ? אָמַר לְהוּ: הֲכִי אָמַר רִישׁ לְקִישׁ מִשְׁמִיָּה דְגַבְרָא רַבָּה, וּמְנוּ? רַבִּי חֲנִינְא: אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מְעַרְבֵת שְׁלֵא מִדְּעָתוֹ.

ההוא טורזינא דהוה בשיבביתיה דרב יהודה בר אושעיא, אָמְרֵי לִיה: אוגר לן רשותך - לא אוגר להו. אָתוּ לְקַמְיָה דְרַבִּי יְהוּדָה בַּר אוֹשַׁעִיא, אָמְרֵי לִיה: מהו לְמִיגַר מִדְּבִיתָהּ? לֹא הוּהוּ בִּידֵיהּ. אָתוּ לְקַמְיָה דְרַבִּי מִתְנָא, לֹא הוּהוּ בִּידֵיהּ. אָתוּ לְקַמְיָה דְרַבִּי יְהוּדָה, אָמַר לְהוּ: הֲכִי אָמַר שְׁמוּאֵל: אֲשֶׁתּוֹ שֶׁל אָדָם מְעַרְבֵת שְׁלֵא מִדְּעָתוֹ.

מיתבי:

"נשים שעירבו ונשתתפו שלא מדעת בעליהן - אין עירובן עירוב, ואין שיתופן שתוף!"

לא קשיא:
הא - דאסר.
הא - דלא אסר.

הכי נמי מסתברא: דאם כן קשיא דשמואל אדשמואל, דאמר שמואל: אַחַד מִבְּנֵי מִבּוּי מְבֹי שְׂרָגִיל לְהִשְׁתַּתֵּף עִם בְּנֵי מִבּוּי, וְלֹא נִשְׁתַּתֵּף, בְּנֵי הַמִּבּוּי נִכְנָסִין לְתוֹךְ בֵּיתוֹ וְנוֹטְלִין שִׁיתוּפָן מִמֶּנּוּ בְּעַל כְּרַחוּ. "רְגִיל" - אֵין, שְׂאֵין רְגִיל - לֹא. שְׁמַע מִינָהּ.

לימא מסייע ליה:
"כופין אותו לעשות לחי וקורה למבוי".

פ,ב שאני התם דליכא מחיצות.

לישנא אחריןא:
מצד שאני.

אתמר:
רבי חייא בר אשי אמר:
עושין, לחי אשירה.
ורבי שמעון בן לקיש אמר:
עושין, קורה אשירה.

מאן דאמר "קורה" - כל שכנו לחי, ומאן דאמר "לחי" אכל קורה - לא, כתותי מכתת שיעוריה.

283. כ"ב

רפ"י

מתני'

נתמעט האוכל. משיעורו ולקמן מפרש שיעורא במתני':
ואינו צריך להודיע. שהרי כולן נתרצו בתחלה:
וצריך להודיע. לדיורין שניתוספו אם דעתן בעירוב וכגון שמערב משלהן וטעמא פרישית לעיל וותרתי קתני מוסיף ומזכה אם משלו מערב וצריך להודיע אם משלהן מערב: מרובין ומועטין מפרש בגמרא:

שירי עירוב. שנתמעט משעורו:
כל שהוא. אין צריך להוסיף [ורבי יוסי פליג אתי"ק]:
לא אמרו לערב בחצרות. לאחר שנשתתפו:
אלא שלא לשכח. תורת עירובי חצירות מהתינוקות הבאין הלכך מקילינן ביה:

גמ'

במאי עסקינן. דקתני בנתמעט אין צריך להודיע הא כלה לגמרי צריך להודיע אם בא לערב:
במין אחד. שחוזר ומערב מן המין הראשון:
מב' מינין. שעירב בשניה ממין אחר:

צריך להודיע. וקא סלקא דעתך והוא הדין לנתמעט:
נתמטמט. כלה לגמרי:

איבעית אימא מב' מינין. ודוקא נקט נתמעט ודקא קשיא לך מברייתא כלה שאני דברייתא כלה דווקא נקט אבל נתמעט אפילו מב' מינין אין צריך להודיע:

משנה

נתמעט האוכל - מוסיף ומזכה. ואין צריך להודיע.
נתוספו עליהן - מוסיף ומזכה, וצריך להודיע.

במה הוא שיעורן?

בזמן שהן מרובין - מזון שתי סעודות לכולם,
בזמן שהן מועטין - בגרוגרת לכל אחד ואחד.

אמר רבי יוסי:

במה דברים אמורים: בתחילת עירוב,

אבל בשירי עירוב - בכל שהוא.

ולא אמרו לערב בחצירות, אלא כדי שלא לשכח את התינוקות.

גמרא

במאי עסקינן?

אילימא במין אחד - מאי איריא "נתמעט" אפילו כלה נמי!

אלא בשני מינין - אפילו נתמעט נמי לא!

דתניא:

"כלה האוכל:

ממין אחד - אין צריך להודיע,

משני מינים - צריך להודיע!"

איבעית אימא:

ממין אחד.

ואיבעית אימא:

משני מינין.

"איבעית אימא: ממין אחד",

מאי "נתמעט"? נתמטמט.

"ואיבעית אימא: משני מינים",

כלה שאני.

רס"י

זאת אומרת חלוקין כו'. דלא תימא האי במה דברים אמורים לפרושי אתי:
במה דברים אמורים. דצריך דעת:
בעירובי תחומין. שמא אין נוח לו לקנות כאן כדי להפסיד לרוח שכנגדה:
פשיטא. דשמעינן מינה דחלוקין דהא בעירובי חצירות נקיט ואתי וקתני צריך להודיעו:
מהו דתימא. לעולם רבי יהודה בההוא מפרש הוא ומתניתין דהכא בחצר שבין שני מבואות דלא ידעינן בהי ניחא ליה:
קמ"ל. רב שיזבי דשמיעא ליה מרביה דמבוי אחד עסקינן:

284. פ, ב

"נתוספו עליהן מוסיף ומזכה [וצריך להודיע"].

אמר רב שיזבי אמר רב חסדא:
 זאת אומרת: חלוקין עליו חביריו על רבי יהודה.
 דתנן:

"אמר רבי יהודה:

במה דברים אמורים: בעירובי תחומין,

אבל בעירובי חצירות - מערבין בין לדעת ובין שלא לדעת" (פא).

פשיטא דחלוקין!

מהו דתימא: הני מילי בחצר שבין שני מבואות.
 אבל חצר של מבוי אחד, אימא לא.
 קא משמע לן.

285. כ"ב

רש"י

ותו לא. בתמיהה כ"ש דטפי מהכי הווי מרובין :
לדידי מיפרשא לי מיניה דאבא. דלקולא קתני בזמן שהם מרובים דגרורת דידהו הוי יותר מב' סעודות סגי בב' סעודות ולא בעינן גרורת לכל חד וחד כשהן מועטים דלא מטי גרורת דידהו לב' סעודות סגי בגרורת לכל אחד ולקולא :
כל שאילו מחלק מזון ב' סעודות ביניהן ואין גרורת לכל א'. שיש בהן בני אדם יותר ממנין גרורות של שתי סעודות מרובין נינהו ותנן במתני' דלא בעי כגרורת לכל אחד אלא כשיש בו מזון שתי סעודות סגי :
ואי לא. שאין מנינם רב כמנין גרורות של שתי סעודות לא בעי שתי סעודות אלא כגרורת לכל אחד היינו פירוש דמתניתין ורב יהודה דנקט שמנה עשרה ולא תנא כדאמרינן אגב אורחיה דבעי לפרושי מתני' נקט חושבנא ולאשמעינן דמזון שתי סעודות הווי שמנה עשרה גרורות :

"כמה הוא שעורו?"

[בזמן שהו מרובין - מזון שתי סעודות לכולם, בזמן שהו מועטין - בגרורת לכל אחד ואחד].

כמה הוא "מרובין"?

אמר רב יהודה אמר שמואל:
שמונה עשרה בני אדם.

שמונה עשרה, ותו לא?

אימא: משמונה עשר ואילך.

ומאי שנא "שמונה עשר" דנקט?

אמר רב יצחק בריה דרב יהודה:
לדידי מיפרשא לי מיניה דאבא:

כל שאילו מחלקו למזון שתי סעודות ביניהן ואין מגעת גרורת לכל אחד ואחד - הן הן מרובין, וסגי במזון שתי סעודות.

ואי לא - הן הן מועטין נינהו.

ואגב אורחיה, קא משמע לן: דשתי סעודות הויין, שמונה עשרה גרורות.

286. כ, ב - פא, א

רש"י

מתני'

ככר. שלם :

מאפה סאה. שאפה סאה בככר אחד ונטל ממנו מעט ושוייה פרוסה אין מערבין בה וטעמא מפרש בגמרא :
ככר. קטן כמדת איסר :
והוא שלם מערבין בו. ובלבד שיהיו שם ככרות הרבה כגרוגרת לכל אחד ואחד :

גמ'

לאפוקי מדרי' יהושע דאמר פת אין מידי אחרינא לא קא משמע לן מתני' בכל. אפילו יין ופירות ואי מההיא הוה אמינא התם הוא דבעירובי תחומין עסקינן והתם מודה רבי יהושע דליכא למיחש משום איבה כי הכא בעירובי חצירות דטעמא משום איבה כדלקמן אבל בעירובי חצירות אימא לא להכי הדר תנייה גבי חצירות לישנא אחרינא גרסינן לאפוקי מדרי' מאיר דאמר בפת אין במידי אחרינא לא בפרק הדר (לעיל דף עא:) קמ"ל בכל והיא היא :
איתיביה אביי בכל מערבין עירובי חצירות גרסינן ובכל משתתפין שיתופי מבוי. בין בפת ובין בין בין בשאר פירות :
ולא אמרו לערב בפת כו'. ובכל מערבין דרישא הכי קאמר בכל מיני פת מערבין עירובי חצירות :

מאן שמעת ליה דאמר פת אין מידי אחרינא לא רבי יהושע. וללישנא אחרינא ר' מאיר :
וקתני בכל. אפת ומתניתין נמי ממאי דבכל דתני אכל מילי קאמר ולאפוקי מהא דר' יהושע אתא דילמא בכל דקתני אפת קאי כברייתא והכי קאמר בכל מיני פת מערבין בחצירות ומשתתפין במבוי בכל מילי חוץ ממים ומלח :
אלא אמר רבה בר בר חנה. אי איכא למימר דאפקא מתני' מדרבי יהושע אסיפא דמלתא פליגא דאמר פרוסה לא קא משמע לן בכל :
משום איבה. שבאין לידי מחלוקת שאומר אני נותן שלימה ואתה פרוסה :
לקולו. זה פרוס וזה שלם :

משנה

בכל מערבין ומשתתפין, חוץ מן המים ומן המלח,
דברי רבי אליעזר.
רבי יהושע אומר:
בבד הוא עירוב,
ואפלו מאפה סאה, והוא פרוסה - אין מערבין בה.
בבד פאיסר, והוא שלם - מערבין בו.

פא, א גמרא

תנינא חדא זימנא :

"בכל מערבין ומשתתפין, חוץ מן המים ומן המלח!"

תנינא חדא זימנא :

"בכל מערבין ומשתתפין, חוץ מן המים ומן המלח!"

אמר רבה :

לאפוקי מדרבי יהושע, דאמר :
"בבד" - אין מידי אחרינא - לא.
קמשמע לן : "בבד".

איתיביה אביי :

"בכל מערבין עירובי חצירות,
ובכל משתתפין שיתופי מבואות,
ולא אמרו לערב בפת אלא בחצר בלבד!"

מאן שמעת ליה דאמר : פת - אין, מידי אחרינא - לא?
רבי יהושע,
וקתני : "בבד" !

אלא אמר רבה בר בר חנה :

לאפוקי מדרבי יהושע, דאמר :
שלימה - אין, פרוסה - לא.
קמשמע לן : "בבד".

ו"פרוסה" מאי טעמא לא?

אמר רבי יוסי בן שאול אמר רבי :
משום איבה.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי :
עירבו כולן בפרוסות מהו?

אמר ליה :

שמא יחזור דבר לקולו.

287. פא, א

רש"י

חלתה. אינו חסרון שזהו תיקונו:
כדי דימועה. אם נדמעת שנפלה תרומה בחולין ועשו ממנה ככר זו ונטלו ממנה דימועה אחד ממאה לתקנה:
חלת נחתום. קטנה היא ואין זה חסרון:

אמר רבי יוחנן בן שאול:

ניטלה הימנה כדי חלתה וכדי דימועה - מערבין לו בה.

והתניא:

"כדי דימועה - מערבין לו בה,**כדי חלתה - אין מערבין לו בה!"**

לא קשיא:

הא - בחלת נחתום.

הא - בחלת בעל הבית.

דתני:

"שיעור חלה - אחד מעשרים וארבעה.**העושה עיסה לעצמו, עיסה למשתה בנו - אחד מעשרים וארבעה.****נחתום שהוא עושה למכור בשוק,****וכן האשה שעשתה למכור בשוק - אחד מארבעים ושמונה."**

288. פא, א

רפ"י

תפרה בקיסם. כבר שנפרסה
ותפר הפרוסות בקיסם ונראית
שלימה:
ידיע תיפרה. ניכר מקום
תפירתה והויא כפרוסה:

אמר רב חסדא:
תפרה בקיסם - מערבין לו ביה.

והא תניא:
"אין מערבין לו ביה!"

לא קשיא:
הא - ידיע תיפרה,
הא - לא ידיע תיפרה.

289. פא, א

רש"י

דשאר מיני הוה. מינין הרבה היו מעורבין בה דההיא ודאי לאו פת היא דכתיב גבי יחזקאל ואתה קח לך חטין וגוי וכתיב (שם כד) לחם. אנשים לא תאכל אלמא לאו לחם הוא:
ועוגת שעורים תאכלנה אמר רב חסדא. האי שעורים לאו דווקא דהא שאר מינין טובא הוו בה אלא לשיעורין תאכלנה במשקל דרך רעבון ולא לשובע:
עריבתה כעריבת שעורין. מגונה ולא יפה כתיקון עריבת חטים שמייפה תיקון העוגה עגולה ונאה:

אמר רבי זירא אמר שמואל:
 מערבין בפת אורז ובפת דוחן.

אמר מר עוקבא:
 לדידי מיפרשא לי מיניה דמר שמואל:
 בפת אורז - מערבין,
 ובפת דוחן - אין מערבין.

אמר רב חייה בר אבין אמר רב:
 מערבין בפת עדשים.

איני?! והא ההיא דהואי בשני דמר שמואל, ושדייה לכלביה ולא אכלה!

ההיא דשאר מינים הווא,
 דכתיב: **"ואתה קח לך חטין ושעורים ופול ועדשים ודוחן וקסמים"**⁴ (יחזקאל ד, ט).

רב פפא אמר:
 ההיא צלויה בצואת אדם הווא,
 דכתיב: **"והיא בגללי צאת האדם תעגנה לעיניהם"**⁵ (יחזקאל ד, יב).

מאי **"ועגת שעורים תאכלנה"** (יחזקאל ד, יב)?

אמר רב חסדא:
 לשיעורים.

רב פפא אמר:
 עריבתה, כעריבת שעורים, ולא כעריבת חטים.

⁴ ואתה קח לך חטין ושעורים ופול ועדשים ודוחן וקסמים ונתת אותם בכלי אחד ועשית אותם לך ללחם
⁵ ועוגת שעורים תאכלנה והיא בגללי צאת האדם תעגנה לעיניהם

290. פא, א-ב

רש"י

מתני'

נותן אדם מעה לחנוני. שהוא מוכר
יין ודר עמו במבוי:

או לנחתום. מוכר ככרות ודר עמו
בחצר שיזכה לו בעירוב עם חבריו
אם יבואו בני המבוי לקחת ממך
ככר לעירוב או יין לשיתוף יהא לי
חלק בו:

לא זכו לו מעותיו. שאין מעות קונות
עד שימשוך ואפי' עירב החנוני הזה
לכל האחרים וזיכה גם לזה אינו
עירוב שהרי לא נתכוון לזכות לו
במתנת חנם כשאר מזכין בעירוב
אלא לקנות המעה והרי אינה קנויה
לו דכיון דמעתי אינן קונות לא
סמכה דעתיה דהאי ולא הוי דעתיה
לאקנוי ונמצא מערב לו במעותיו
שלא מדעתו:

ומדין בשאר כל אדם. מפרש
בגמרא בעל הבית שאמר לו חברו
הילך מעה זו וזכה לי בעירוב והלך
וזיכה לו שקנה עירוב דהואיל ואין
בעל הבית רגיל למכור ככרות לא
נתכוון זה אלא לעשותו שליח ונעשה
כאומר לו ערב לי וגבי חנוני גופיה
אי א"ל ערב לי אמרינן בגמרא
דקני:

שאינ מערבין לו לאדם אלא לדעתו.
הלכך גבי חנוני כי אמר ליה זכי לי
לא נתכוון אלא לקנות הימנו ולא
סמך עליו שיעשה שלוחו ומעות אינן
קונות ולא סמכה דעתיה נמצא
מערב לו שלא לדעתו אבל אם משך
ככר והניחו אצלו לכך שליח עשאו:
עירובי תחומין. חוב הוא לו שמפסיד
לצד האחר ושמא אינו נוח לו:

גמ'

בד' פרקים. דמתרץ ר' יוחנן לקמן
דהעמידו בהן חכמים דבריהם על
דין תורה דמעתי קונות אף כאן מפני
תיקון שבת העמידו דבריהם על דין
תורה:

בד' פרקים אלו. בפי' אותו ואת בנו
בחולין (דף פג.) עיויט הראשון של
פסח ועיויט של עצרת וערב ר"ה
ועיויט האחרון של חג וערב יוה"כ
בגליל:

ואין ללוקח. באותו השור אלא דינר
שנתן לו דינר מבעוד יום בשוה דינר
בשר:

אם מת. השור אבד הלוקח מה
שנתן:

אינו כן. אין משחיטין אותו על כרחו
ואם רצה טבח מחזיר לו את הדינר:
בשיזכה לו. טבח ללוקח בשור זה
שוה דינר עיי' אחר שמסר השור
לאחר ואמר לו זכה לו בו בשם פלוני
והוא לא עשאו שליח לאותו אחר
הזוכה בשבילו:

זכות הוא לו. להוציא מעות ולקנות
בשר שהכל דרכן בכך:

חוב הוא לו. שמוציא הוצאות:

דבר תורה מעות קונות. דכתיב
בפודה מן ההקדש (ויקרא ס) ונתן
הכסף וקם לו קל וחומר בלוקח מן
ההדיוט:

נשרפו חיטיך. שנתת לי מעות עליהן
הלכך מוקמינן להו ברשות מוכר כי
היכי דלימסר נפשיה עליהו וניטרח
לאצולינהו:

משנה

נותן אדם מעה לחנוני ולנחתום, כדי שיזכה לו עירוב,

דברי רבי אליעזר.

וחכמים אומרים:

לא זכו לו מעותיו.

ומודים בשאר כל האדם, שזכו לו מעותיו.

שאינ מערבין לאדם אלא מדעתו

אמר רבי יהודה:

במה דברים אמורים: בעירובי תחומין,

אבל בעירובי חצרות מערבין לדעתו ושלא לדעתו,

לפי שזכין לאדם שלא בפניו, ואין חבין לאדם שלא בפניו.

פא,ב

גמרא

מאי טעמא דרבי אליעזר?

הא לא משך!

אמר רב נחמן אמר רבה בר אבהו:

עשאו רבי אליעזר כארבעה פרקים בשנה.

דתנן:

"בארבעה פרקים אלו:

משחיטין את הטבח בעל כרחו.

אפלו שור שוה אסף דינר, ואין ללוקח אלא דינר אחד נופין אותו לשחוט.

לפיכך אם מת - מת ללוקח" (חולין פג.).

הא לא משך!

אמר רב הונא:

בשמשך.

אי הכי אימא סיפא:

"בשאר ימות השנה אינו כן.

לפיכך, אם מת - מת למוכר,"

אמאי? הא משך!

אמר רב שמואל בר יצחק:

לעולם בשלא משך,

הקא במאי עסקינן:

בשיזכה לו על ידי אחר.

בארבעה פרקים אלו דזכות הוא לו - זכין לו שלא בפניו.

בשאר ימות השנה, דחוב הוא לו - אין חבין לו אלא בפניו.

ורב אילא אמר רבי יוחנן:

בארבעה פרקים אלו העמידו חכמים דבריהם על דברי תורה.

דאמר רבי יוחנן:

דבר תורה: מעות קונות.

ומפני מה אמרו משיכה קונה?

גזירה שפמא יאמר לו: נשרפו חיטיך בעלייה.

רש"י

291. פא, ב

אבל כלי. קנין סודר :
בעל הבית. פרישית טעמא
 לעיל:
אלא דאמר זכה לי. דלא שוויה
 שליח אלא כשאר מוכרין
 דעלמא אבל אם אמר ערב לי
 שליחא שוויה וסמכא דעתיה
 דקיימא לן חזקה שליח עושה
 שליחותו בפרק בכל מערבין
 (לעיל ד' לב.) הלכך מערב
 לדעתיה הוא :

"מוֹדִים בְּשָׂאֵר כָּל הָאָדָם".

מאן "שָׂאֵר כָּל הָאָדָם"?

אָמַר רַב:
בְּעַל הַבַּיִת.

וְכֵן אָמַר שְׁמוּאֵל:
בְּעַל הַבַּיִת.

אָמַר שְׁמוּאֵל:
 לֹא שָׁנוּ אֱלֹא נְחִתּוּם,
 אֲבָל בְּעַל הַבַּיִת קוֹנֵה.

וְאָמַר שְׁמוּאֵל:
 לֹא שָׁנוּ אֱלֹא מְעָה,
 אֲבָל כְּלֵי קוֹנֵה.

וְאָמַר שְׁמוּאֵל:
 לֹא שָׁנוּ אֱלֹא דְאָמַר לוֹ: זָכָה לִי,
 אֲבָל אָמַר: עָרַב לִי, שְׁלִיחַ שְׁוִיָּה וְקָנִי.

292. פא, א-ב

רש"י

אמר שמואל אפילו במבוי שניטלו קורותיו. בשבת דמיקל בה ר' יהודה בפי כל גגות ואמר: מותרין לאותו שבת: בעירובין. כל היכא דאיירי בהלכות קניית עירוב: גברא אגברא. דר' יהושע בן לוי אדשמואל שמואל דאמר הלכה סבר פליגי ור' יהושע סבר לא פליגי:

"אמר רבי יהודה:

במה דברים אמורים [בעירובי תחומין,

אבל בעירובי חצרות מערבין לדעתו ושלא לדעתו].

אמר רב יהודה אמר שמואל:

הלכה כרבי יהודה,

ולא עוד אלא כל מקום שישנה רבי יהודה בעירובין הלכה כמותו.

אמר ליה רב חנא בגדתא לרב יהודה:

אמר שמואל אפילו בכבוי שניטלו קורותיו או לחייו?

אמר ליה: ב"עירובין" אמרת לי,

ולא במחיצות.

אמר ליה רב אחא בריה דרבא לרב אשי:

"הלכה" מקלל דפליגי.

והאמר רבי יהושע בן לוי:

כל מקום שאמר רבי יהודה "אימתי" ו"במה" במשנתנו אינו אלא לפרש דברי חכמים!

ולא פליגי?

והא אנו תנן:

"נתוספו עליהן מוסיף ומזכה, וצריך להודיע" (פ:).

התם - בחצר שבין שני מבואות.

והאמר רב שיבוי אמר רב חסדא:

זאת אומרת חלוקין עליו חבריו על רבי יהודה!

אלא,

פבא גברא אגברא קא רמית!

מר סבר פליגי.

ומר סבר לא פליגי.

293. כא, ב

רש"י

הפסולין. לעדות דכולן גזלנין מדבריהן הן דאסמכתא לא קנייא ומגזל גזיל ליה: **בקוביא.** בעירבון: **מפריחי יונים.** אי תיקדמה יונד ליוני:

סוחרי שביעית. דרחמנא אמר לאכלה ולא לסחורה וזה שחומד ממון לעבור עבירה על הממון רשע הוא והתורה אמרה אל תשת רשע עד (שמות כג):

בזמן שאין להם אומנות אלא היא. דקסבר ר' יהודה אסמכתא שהוא נסמך על דעתו שהוא ינצחנו ועל אותה אסמכתא הוא מתנה קניא ולאן גזלנין נינהו ופסוליהו לפי שאין עסוקין בישובו של עולם דכיון דאין מכירין ובקיאין בטורח וצער בני אדם אינן חסין על חבריהן מלהפסידן ממון:

וח"א כו. קא ס"ד היינו ת"ק דמתניתין אלמא אימתא לחלוק:

ההיא. ברייתא משום ר"ט היא דאמר אסמכתא לא קניא אבל במתניתין לא פליג רבי יהודה אדתנא קמא אלא מפרש לטעמיה:

אין אחד מהן נזיר. שנים שיושבין וראו אחד בא ואמר אחד מהן הריני נזיר שזה נזיר ואמר חבירו הריני נזיר שאין זה נזיר:

להפלאה. שיהא נדרו מפורש על הודאי ולא בתורת ספק אי נזיר אותו הבא כנגדו: **אי קני.** אי נצח:

גופא:

"אמר רבי יהושע בן לוי:

כל מקום שאמר רבי יהודה "אימתי" ו"במה" במושגתינו - אינו אלא לפרש דברי חכמים".

ורבי יוחנן אמר:

"אימתי" - לפרש,

"במה" - לחלוק.

ו"אימתי" לפרש הוא?!

והא תנו:

"ואלו הם הפסולים: המשחק בקוביא, ומלנה בריבית, ומפריחי יונים, וסוחרי שביעית.

אמר רבי יהודה:

אימתי בזמן שאין לו אומנות אלא היא,

אבל יש לו אומנות כשרה שלא היא- הרי זה פשר" (סנהדרין כד:).

תני עלה בכריתא:

"וחכמים אומרים:

בין שאין לו אומנות אלא היא,

ובין שיש לו אומנות שלא היא - הרי זה פסול!"

ההיא - דרבי יהודה אמר רבי טרפון היא.

דתניא:

"אמר רבי יהודה משום רבי טרפון:

לעולם אין אחד מהם נזיר, לפי שאין נזירות אלא להפלאה".

אלמא: כיון דמספקא ליה אי נזיר, אי לא נזיר הוא - לא משעביד נפשיה.

הכא נמי, כיון דלא ידע אי קני אי לא קני - לא גמר ומקנה.

הדרן עלך חלון